

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2014
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

(απόσπασμα)

Ἡ πρώτη ἰδέα μου ἦτον νά βήξω, νά τῆς δώσω ἀμέσως εἶδησιν, καί νά κρᾶξω: «— Βρέθηκα ἐδῶ, χωρίς νά ξέρω... Μήν τρομάξης!... φεύγω ἀμέσως, κοπέλα μου!»

Πλήν, δέν ἤξεύρω πῶς, ὑπῆρξα σκαιός¹ καί ἄτολμος. Κανείς δέν μέ εἶχε διδάξει μαθήματα κοσμιότητος εἰς τά βουνά μου. Συνεστάλην, κατέβην πάλιν κάτω εἰς τήν ρίζαν τοῦ βράχου κ' ἐπερίμενα.

«Αὐτή δέν θ' ἀργήσῃ, ἔλεγα μέσα μου· τώρα θά κολυμπήσῃ, θά ντυθῆ καί θά φύγῃ... Θά τραβήξῃ αὐτή τό μονοπάτι τῆς κ' ἐγώ τόν κρημνό μου!...»

Κ' ἐνθυμήθην τότε τόν Σισώην, καί τόν πνευματικόν τοῦ μοναστηρίου, τόν παπα-Γρηγόριον, οἵτινες πολλάκις μέ εἶχον συμβουλεύσει νά φεύγω, πάντοτε, τόν γυναικεῖον πειρασμόν!

Ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ νά περιμένω δέν ὑπῆρχε ἄλλον μέσον ἢ προσφυγή, εἰμή ν' ἀποφασίσω νά ριφθῶ εἰς τήν θάλασσαν, μέ τά ροῦχα, ὅπως ἦμην, νά κολυμβήσω εἰς τά βαθέα, ἅπατα νερά, ὄλον τό πρός δυσμάς διάστημα, τό ἀπό τῆς ἀκτῆς ὅπου εὐρισκόμην, ἐντεῦθεν τοῦ μέρους ὅπου ἐλούετο ἡ νεᾶνις, μέχρι τοῦ κυρίως ὄρου καί τῆς ἄμμου, ἐπειδή εἰς ὄλον ἐκεῖνο τό διάστημα, ὡς ἡμίσεος μιλίου, ἡ ἀκρογιαλιά ἦτον ἄβατος, ἀπάτητος, ὅλη βράχος καί κρημνός. Μόνον εἰς τό μέρος ὅπου ἦμην ἐσχηματίζετο τό λῆκνον ἐκεῖνο τοῦ θαλασσίου νεροῦ, μεταξύ σπηλαίων καί βράχων.

Θ' ἄφηνά τήν Μοσχούλαν μου, τήν αἶγα, εἰς τήν τύχην τῆς, δεμένην ἐκεῖ ἐπάνω, ἄνωθεν τοῦ βράχου, καί ἅμα ἔφθανα εἰς τήν ἄμμον μέ διάβροχα² τά ροῦχά μου (διότι ἦτον ἀνάγκη νά πλευσω μέ τά ροῦχα), στάζων ἄλμην καί ἀφρόν, θά ἐβάδιζα δισχίλια βήματα διά νά ἐπιστρέψω ἀπό ἄλλο μονοπάτι πάλιν πλησίον τοῦ κοπαδιοῦ μου, θά κατέβαινα τόν κρημνόν παρακάτω διά νά λύσω τήν Μοσχούλαν τήν αἶγά μου, ὅποτε ἡ ἀνεψιά τοῦ κύρ Μόσχου θά εἶχε φύγει χωρίς ν' ἀφήσῃ βεβαίως κανέν ἴχνος εἰς τόν αἰγιαλόν. Τό σχέδιον τοῦτο ἂν τό ἐξετέλουν, θά ἦτον μέγας κόπος, ἀληθῆς ἄθλος. Θά ἐχρειάζετο δέ

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

καί μίαν ὥραν καί πλέον. Οὐδέ θά ἤμην πλέον βέβαιος περί τῆς ἀσφαλείας τοῦ κοπαδιοῦ μου.

Δέν ὑπῆρχεν ἄλλη αἴρεσις³, εἰμή νά περιμένω. Θά ἐκράτουν τήν ἀναπνοήν μου. Ἡ κόρη ἐκείνη δέν θά ὑπώπτευε τήν παρουσίαν μου. Ἄλλως⁴ ἤμην ἐν συνειδήσει ἀθῶος.

Ἐντοσοῦτω ὅσον ἀθῶος καί ἂν ἤμην, ἡ περιέργεια δέν μοῦ ἔλειπε. Καί ἀνεροριχθήτην πάλιν σιγά-σιγά πρὸς τά ἐπάνω καί εἰς τήν κορυφήν τοῦ βράχου, καλυπτόμενος ὀπισθεν τῶν θάμνων· ἔκυψα νά ἴδω τήν κολυμβῶσαν νεάνιδα.

Ἦτον ἀπόλαυσις, ὄνειρον, θαῦμα. Εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ὡς πέντε ὀργυιάς⁵ ἀπό τό ἄντρον, καί ἔπλεε, κ' ἔβλεπε τώρα πρὸς ἀνατολάς, στρέφουσα τα νῶτα πρὸς τό μέρος μου. Ἐβλεπα τήν ἀμαυράν καί ὁμως χρυσίζουσαν ἀμυδρῶς κόμην τῆς, τόν τράχηλόν τῆς τόν εὐγραμμον, τās λευκάς ὡς γάλα ὠμοπλάτας, τούς βραχίονας τούς τορνευτούς⁶, ὅλα συγχεόμενα, μελιχρά καί ὄνειρωδή εἰς τό φέγγος τῆς σελήνης. Διέβλεπα τήν ὀσφύν⁷ τῆς τήν εὐλύγιστον, τὰ ἰσχία τῆς, τās κνήμας, τούς πόδας τῆς, μεταξύ σκιάς καί φωτός, βαπτιζόμενα εἰς τό κῦμα. Ἐμάντευα τό στέρον τῆς, τούς κόλπους⁸ τῆς, γλαφυρούς, προέχοντας, δεχομένους ὅλας τῆς αὔρας τās ριπάς καί τῆς θαλάσσης τό θεῖον ἄρωμα. Ἦτον πνοή, ἴνδαλμα⁹ ἀφάνταστον, ὄνειρον ἐπιπλέον εἰς τό κῦμα· ἦτο νηρηίς, νύμφη, σειρήν,¹⁰ πλέουσα, ὡς πλέει ναῦς μαγική, ἡ ναῦς τῶν ὄνειρων...

Οὔτε μοῦ ἦλθε τότε ἡ ἰδέα ὅτι, ἂν ἐπάτουν ἐπάνω εἰς τόν βράχον, ὄρθιος ἢ κυρτός, με σκοπόν νά φύγω, ἦτον σχεδόν βέβαιον, ὅτι ἡ νέα δέν θά μ' ἔβλεπε, καί θά ἤμποροῦσα ν' ἀποχωρήσω ἐν τάξει. Ἐκείνη ἔβλεπε πρὸς ἀνατολάς, ἐγὼ εὐρισκόμην πρὸς δυσμάς ὀπισθεν τῆς. Οὔτε ἡ σκιά μου δέν θά τήν ἐτάραττεν. Αὕτη, ἐπειδή ἡ σελήνη ἦτον εἰς τ' ἀνατολικά, θά ἔπιπτε πρὸς τό δυτικόν μέρος, ὀπισθεν τοῦ βράχου μου, κ' ἐντεῦθεν τοῦ ἄντρου.

Εἶχα μείνει χάσκων, ἐν ἐκστάσει, καί δέν ἐσκεπτόμην πλέον τά ἐπίγεια.

Δέν δύναμαι νά εἶπω ἂν μοῦ ἦλθον πονηροί, καί συνάμα παιδικοί ἀνόητοι λογισμοί, ἐν εἶδει εὐχῶν κατάραι. «Νά ἐκινδύνευεν ἔξαφνα! νά ἔβαζε μιά φωνή! νά ἔβλεπε κανένα ροφόν εἰς τόν πυθμένα, τόν ὁποῖον νά ἐκλάβη διά θηρίον, διά σκυλόψαρον, καί νά ἐφώναζε βοήθειαν!...»

Εἶναι ἀληθές, ὅτι δέν ἐχόρταινα νά βλέπω τό ὄνειρον, τό πλέον εἰς τό κῦμα. Ἀλλά τήν τελευταίαν στιγμὴν, ἄλλοκότως, μοῦ ἐπανῆλθε πάλιν ἡ πρώτη ἰδέα... Νά ριφθῶ εἰς τά κύματα, πρὸς τό ἀντίθετον μέρος, εἰς τά ὀπισθεν, νά κολυμβήσω ὅλον ἐκεῖνο τό διάστημα ἕως τήν ἄμμον, καί νά φύγω, νά φύγω τόν πειρασμόν!...

Καί πάλιν δέν ἐχόρταινα νά βλέπω τό ὄνειρον... Αἴφνης εἰς τās ἀνάγκας τοῦ πραγματικοῦ κόσμου μ' ἐπανεφέρεν ἡ φωνή τῆς κασίκας μου. Ἡ μικρὴ Μοσχούλα ἤρχισεν αἴφνης νά βελάζει!...

Ἦ, αὐτό δέν τό εἶχα προβλέψει. Ἦμποροῦσα νά σιωπῶ ἐγὼ, ἀλλά δυστυχῶς δέν ἦτον εὐκόλον νά ἐπιβάλω σιωπὴν εἰς τήν αἰγὰ μου. Δέν ἤξευρα

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

καλά ἄν ὑπῆρχον πρόχειροι φιώσεις διά τά θρέμματα,¹¹ ἐπειδή δέν εἶχα μάθει ἀκόμη νά κλέπτω ζωντανά πράγματα,¹² καθώς ὁ ἄγνωστος ἐχθρός, ὁ ὁποῖος τῆς εἶχε κλέψει τόν κωδωνίσκον· ἀλλά δέν τῆς εἶχε κόψει καί τήν γλῶσσαν διά νά μή βελάξῃ. — Με ράμνον¹³ πολύκλαδον εἰς τό στόμα, ἥ μέ σπαρτίον περί τό ρύγχος, ἥ ὅπως ἄλλως· ἀλλά καί ἄν τό ἤξευρα ποῦ νά τό συλλογισθῶ!

Ἔτρεξα τότε παράφορος νά σφίγξω τό ρύγχος της μέ τήν παλάμην, νά μή βελάξῃ... Τήν στιγμὴν ἐκείνην ἐλησμόνησα τήν κόρην τήν κολυμβῶσαν χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς κόρης. Δέν ἐσκέφθην ἄν ἦτον φόβος νά μέ ἴδῃ, καί ἡμιωρθώθην κυρτός πάντοτε, κ' ἐπάτησα ἐπὶ τοῦ βράχου, διά νά προλάβω καί φθάσω πλησίον τῆς κασιέας.

Συγχρόνως μ' ἐκυρίευσε καί ὁ φόβος ἀπό τήν φιλοστοργίαν τήν ὁποῖαν ἔτρεφα πρὸς τήν πτωχὴν αἰγὰ μου. Τό σχοινίον μέ τό ὁποῖον τήν εἶχα δέσει εἰς τήν ρίζαν τοῦ θάμνου ἦτον πολύ κοντόν. Τάχα μήν «ἐσχοινιάσθη», μήν ἐμπερδεύθη καί περιεπλάκη ὁ τράχηλός της, μήν ἦτον κίνδυνος νά πνιγῇ τό ταλαίπωρον ζῶον;

1. σκαίος· (εδῶ) ἀδέξιος.
2. διάβροχα· εντελῶς βρεγμένα, μουσκεμένα.
3. αἵρεσις· ἐπιλογή.
4. Ἄλλως· ἄλλωστε, ἐξάλλου.
5. Οργία· παραδοσιακὴ μονάδα μέτρησης, ἴση με το μήκος δύο ανοιχτῶν χεριῶν ἀπὸ τη μια ως τὴν ἄλλη ἄκρη (περίπου 1,775 μ.).
6. τορνευτοῦς· πλαστικούς, καλογραμμένους, γλυπτικούς.
7. τὴν οσφύν· τὴ μέση, τὰ ἰσχία, τοὺς γοφούς.
8. τοὺς κόλπους· τὸν κόρφο, τὰ στήθη.
9. ἰνδαλμα· ὁμοίωμα (τοῦ ἰδεώδους), ἰδεατὴ μορφή (ὅπως στὴν πλατωνικὴ φιλοσοφία).
10. Γυναικεῖες θεότητες, πλάσματα τῆς λαϊκῆς φαντασίας.
11. θρέμματα· οἰκόσιτα ζῶα (βλ. «γέννημα-θρέμμα»).
12. ζωντανά πράγματα· ιδιόκτητα ζῶα· (πράγματα· τὰ ζῶα γενικά που ἐκθρέφονται ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους).
13. ράμνος· εἶδος ἀκανθῶδους θάμνου· σπαρτίον (υποκορ. τοῦ σπάρτου, που συχνὰ χρησίμευαν οἱ κλώνοι του γιὰ κατασκευὴ σχοινιῶν)· σκοινάκι, σπάγγος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς πεζογραφίας τοῦ Παπαδιαμάντη ἀποτελεῖ τὸ «εἰδυλλιακὸ» (βουκολικὸ, ποιμενικὸ) στοιχεῖο. Νὰ ἐντοπίσετε στο συγκεκριμένο ἀπόσπασμα καὶ νὰ ἀναφέρετε τρία διαφορετικὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐπιβεβαιώνουν αὐτὴ τὴν ἀποψη.

Μονάδες 15

B1. Ο Γ. Θέμελης γράφει γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη: «**Μέσα τοῦ παλαίου** (παλεύου), **μα καὶ συμβιβάζονται ὁ πόθος με τὴν ἀγνότητα, ὁ ἔρωτας με τὴν ἔκσταση, ἡ γήινη ὁμορφιά με τὴν ἀγιωσύνη**» (Ἡ Διδασκαλία τῶν Νέων Ἑλληνικῶν: Τὸ Πρόβλημα τῆς Ἑρμηνείας, τ.2., Θεσσαλονίκη: ἐκδ. Κωνσταντινίδου, 1969, σσ. 287 κ.εξ.). Στὸ κείμενο που σας δίνεται νὰ βρεῖτε

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

(μονάδες 8) και να σχολιάσετε (μονάδες 12) στοιχεία που υποστηρίζουν την παραπάνω θέση.

Μονάδες 20

B2. α) Ποιο είναι το δραματικό απρόοπτο στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μονάδες 5) και ποιος είναι ο λειτουργικός του ρόλος (μονάδες 5);

β) Να βρείτε στο κείμενο δύο παρομοιώσεις και δύο μεταφορές (μονάδες 4) και να αιτιολογήσετε την επιλογή τους από τον συγγραφέα (μονάδες 6).

Μονάδες 20

Γ1. «Ἐμάντευα τό στέρονον της, τούς κόλπους της, γλαφυρούς, προέχοντας, δεχομένους ὅλας τῆς αὔρας τās ριπās καί τῆς θαλάσσης τό θεῖον ἄρωμα. Ἦτον πνοή, ἴνδαλμα ἀφάνταστον, ὄνειρον ἐπιπλέον εἰς τό κῦμα· ἦτο νηρηίς, νύμφη, σειρήν, πλέουσα, ὡς πλέει ναῦς μαγική, ἡ ναῦς τῶν ὀνείρων...»

Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο σε ένα κείμενο 120 - 140 λέξεων.

Μονάδες 25

Δ1. Στα αποσπάσματα των κειμένων του Αλ. Παπαδιαμάντη και του Ζαχ. Παπαντωνίου που σας δίνονται, να εντοπίσετε (μονάδες 5) και να σχολιάσετε (μονάδες 15) τρεις ομοιότητες και δύο διαφορές ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ **Το ψυχικό της Γατομάτως** **(απόσπασμα)**

Η Γαρουφαλιά βγήκε να δώσει κλαρί στην κατσίκα της.

Τα βουνά έχουν τριανταφυλλένιο χρώμα και τα κλαριά σαν ερωτικό σάλεμα στο αεράκι. Γιατί; Για ν' αμαρτήσσει; Η Γαρουφαλιά τρέμει από το πρωί τον εαυτό της. Σήμερα, που θα περάσει ο εμποράκος με τ' αμάξι, φοβάται πως δε θα κρύψει την ταραχή της. Όχι, δε θα γλυτώσει! Θα του πη το μεγάλο λόγο. Όλα τη σπρώχνουν προς το κακό. Η μάννα της λείπει. Η γειτονιά όλη πήγε στον εσπερινό της Αγία – Μαρίνας. Ο άντρας της πίνει. Κι οπραματευτής ακούγεται από μακριά... Τα μάτια του είναι σα σπάνια γαλάζια πετράδια, η τρίχα του είναι μετάξι. Έρχεται... Όλα λοιπόν είναι βαλμένα σε τάξη απ' τον πειρασμό; Τι αντίσταση μπορεί νάχη ο δόλιος ο άνθρωπος;

— Δοξασμένη νάσαι, κυρά μου! είπε ακούγοντας μακριά την καμπάνα της Αγίας που γιόρταζε.

Κ' έκαμε το σταυρό της, για να διώξη το κακό απ' το νου. Τίποτα. Οπραματευτής ξανάρθε στη φαντασία της, μ' όλα του τα νέα τσίτια,¹ τα λαμπρόχρωμα νήματα, τα μύρια κλαριά και τ' άστρα τα ζωγραφισμένα στις ποδιές. Η Γαρουφαλιά μουρμούρισε πολλές φορές τ' όνομα της Αγία - Μαρίνας. Έπειτα τράβηξε ίσια στην κατσίκα της. Το ζώο έβαλε όλη του την ορμή και την τρέλλα για να τη μπερδέψη στο σκοινί. Στριφογύριζε σα

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

δαιμονισμένο. Την πεδοούκλωσε². Λίγο ακόμα και θα την έρριχνεν απάνω στον κορμό της ελιάς. «Ανάθεμά σε!» φώναξε η Γαρουφαλιά. «Θα με σκοτώσης! Πειρασμέ!». Ίσως είπε την αλήθεια. Τα κέρατα και τα γένεια της κασίκας, η μαύρη τρίχα της, η τρέλλα της, φάνηκαν στη φτωχή γυναίκα σαν ολοζώντανος ο πειρασμός, που ένα μήνα τώρα την τριγυρίζει για ν' αμαρτήση. Μα είναι τόσο αδύνατη; Δε θα μπορέση ν' αντισταθή; «Έλα! Έλα!» της είπε με φόβο η Γαρουφαλιά. «Σούφερα χλωρό κλαράκι, έλα!» Το ζώο στάθηκε ακίνητο. Την κοίταζε. Η κυρά προχώρησε σιγά και πλησίασε χαϊδευτικά την παλάμη στα ρουθούνια της. «Έλα να σε χαϊδέψω, έλα!» Τότε ξαφνικά η γίδα τινάχτηκε κι άρχισε να τρέχει γύρω στον πάλο³ του σκοινιού της φρενιασμένη. Η φτωχή Γαρουφαλιά μόλις πρόφτασε να πηδήση έξω απ' τον δαιμονικόν αυτόν κύκλο και να γλυτώση. Την ίδια στιγμή — να τος! — ακούστηκε άλλη μια φορά εκείνος, που έφερε τη φρόνιμη και θεοφοβούμενη Γαρουφαλιά σε γνωριμία με τους πειρασμούς — οπραματευτής. Κελαϊδούσε στην άλλη γειτονιά το αμερικάνικο πανί, τα γαλλικά κεντήματα, τα νήματα και τις δαντέλες. Για τις κρυφές ανησυχίες, που σκόρπιζε στα σπιτάκια, δεν τον ένοιαζε. Ήταν ακριβός στα τσίτια του, μα φτηνός στα γλυκόλογα και στην αρραβώνα. Ήξερε δίστιχα και ρίμες⁴ πρωτάκουστες. Έρριχνε λογάκια, που η πληγή τους δε γιατρεύονταν. Έρριχνε ματιές αινίγματα.

Ζαχ. Παπαντωνίου, *Διηγήματα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 33, σσ. 69-71.

-
1. *τσίτι* : κοινό βαμβακερό ύφασμα με απλή ύφανση
 2. *πεδοουκλώνω* : βάζω τρικλοποδιά
 3. *πάλος* : ξύλινος πάσσαλος
 4. *ρίμα* : στιχάκι

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

**ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ